

Dažniausios priklausomybės Lietuvoje

Apskaičiuota, kad 2020 m. visame pasaulyje per paskutinius 12 mėn. bent kartą narkotinių medžiagų buvo vartoję 284 mln. žmonių (arba 5,6 % 15–64 metų amžiaus gyventojų), o 38,6 mln. turėjo problemų nuo narkotikų vartojimo sutrikimų. Nors psichoaktyvių vartojimas kiekvienoje šalyje skiriasi, pastebima, kad psichoaktyvių medžiagų vartojimas didžiausias tarp jaunų asmenų.

Tyrimai rodo, kad dauguma populiariausių psichoaktyvių medžiagų (alkoholis, tabako gaminiai, kanapės) yra išbandomos dar nesulaukus pilnametystės amžiaus. Vaikams būdingesnis epizodinis rizikingas psichoaktyvių medžiagų vartojimas, nei susiformavusi priklausomybė su ryškiais abstinencijos simptomais.

Paauglystės raidos tarpsnis yra vienas sudėtingiausių brendimo etapų. Tuo metu daugėja eksperimentinio ir rizikingo elgesio. Ir kai kurie jaunuoliai imasi eksperimentuoti su psichoaktyviomis medžiagomis. Būtent dėl jų į RPLC kreipiamasi dažniausiai. Tai tokios medžiagos, kurios veikia žmogaus psichiką ir sukelia sveikatos bei elgesio sutrikimus. Jos daro poveikį centrinės nervų sistemos veiklai ir sukelia ne tik elgesio, bet ir suvokimo, mąstymo, nuotaikos, emocinės būsenos pokyčius.

● Psichoaktyvioms medžiagoms priskiriamos psichotropinės ir narkotinės medžiagos (pavyzdžiui, kokainas, heroinas, LSD) bei įvairios kitos medžiagos, su kuriomis dažnai susiduriame kasdieniame gyvenime – kofeinas, alkoholis, nikotinas, raminamieji / migdomieji vaistai, skausmą malšinantys vaistai, lakiosios medžiagos, kai kurios buityje naudojamos cheminės medžiagos ir kt. Be šių „tradicinių“ psichoaktyviųjų medžiagų, grėsmę visuomenės sveikatai kelia ir narkotikų rinką nuolat papildančios naujos psichoaktyviosios medžiagos, kurios savo poveikiu imituoja seniai žinomus narkotikus. Šios medžiagos parduodamos tablečių, kristalų, impregnuotų lapelių, „markučių“, suktinių, žolinių mišinių, miltelių, druskos pavidalu. Rinkoje pasirodo ir neįprastos formos NPS, pavyzdžiui, nosies purškalai ir skystis elektroninėms cigaretėms. Atsiranda naujų sintetinių raminamųjų vaistų, papildų, arbatų – ką galima įsigyti legaliai.

Moksliniai tyrimai rodo, kad psichoaktyviųjų medžiagų paplitimas auga, paauglių ir tėvų santykiai prastėja, patiriamas išorinis spaudimas, ieškoma greito pasitenkinimo, malonumo. Nelegalių medžiagų prieinamumas gatvėje, klubuose, mokyklose yra taip pat didelė problema, nes apklausos rodo, kad kas penktas paauglys žino, kur įsigyti narkotikų. Pasakodami savo istorijas, vaikai teigia, kad, pavyzdžiui, Vilniuje medžiagą svaiginimuisi galima gauti per 20 min. Naujos psichoaktyviosios medžiagos yra pigios, prieinamos. Įsigyjami susintetinti narkotikai, apie kurių veikliąją medžiagą jokių žinių neturi nei pirkėjas, nei pardavėjas.

Dar vienas rūpestis – besaikis buvimas internete. Pasaulio sveikatos organizacija naujoje klasifikacijoje elgesio priklausomybes neseniai priskyrė prie priklausomybių, ko anksčiau nebuvo. Tai santykinai nauja ir kuo toliau, tuo labiau aktuali problema.

● Medijos yra neatsiejamoms nuo šiuolaikinio gyvenimo, tačiau tam tikrai daliai žmonių, ypač jaunų, jos tampa problema bei trikdo tiek fizinį, tiek socialinį funkcionavimą. Interneto vartojimas problema tampa tada, kai socialinių tinklų tikrinimas, naršymas, žaidimai, lošimas, pornografijos žiūrėjimas, apsipirkinėjimas pasireiškia kaip nevaldomas įprotis, trikdantis svarbias žmogaus gyvenimo sritis – mokslus, sveikatą, santykius, darbą. Moksliniai tyrimai rodo, kad kone kas dešimtas žmogus pasaulyje gali susidurti su probleminiu interneto naudojimu.

Priklausomybių gydymas

Respublikiniame priklausomybių ligų centre (RPLC) įsteigti Vaikų ir jaunimo reabilitacijos skyriai (Vilniuje ir Kaune), dienos stacionarai (Vilniuje ir Klaipėdoje) teikia paslaugas 14–18 metų vaikams ir jaunimui, vartojantiems psichoaktyvias medžiagas, turintiems psichikos ir / ar elgesio, emocijų sutrikimų. Vaikų ir jaunimo reabilitacijos skyriaus išskirtinumas – individualizuotas dėmesys ir kompleksinės kvalifikuotų specialistų paslaugos:

- vaikų ir paauglių psichiatro konsultacijos;
- medikamentinis gydymas;
- pirminis psichologinis ištyrimas;
- socialinių įgūdžių įvertinimas;
- individualios psichologo, ergoterapeuto, socialinio darbuotojo, dramos terapeuto ir kt. konsultacijos;
- grupiniai užsiėmimai su specialistais;
- formalus ugdymas (pagal poreikį įvertinus sveikatos būklės galimybes).

